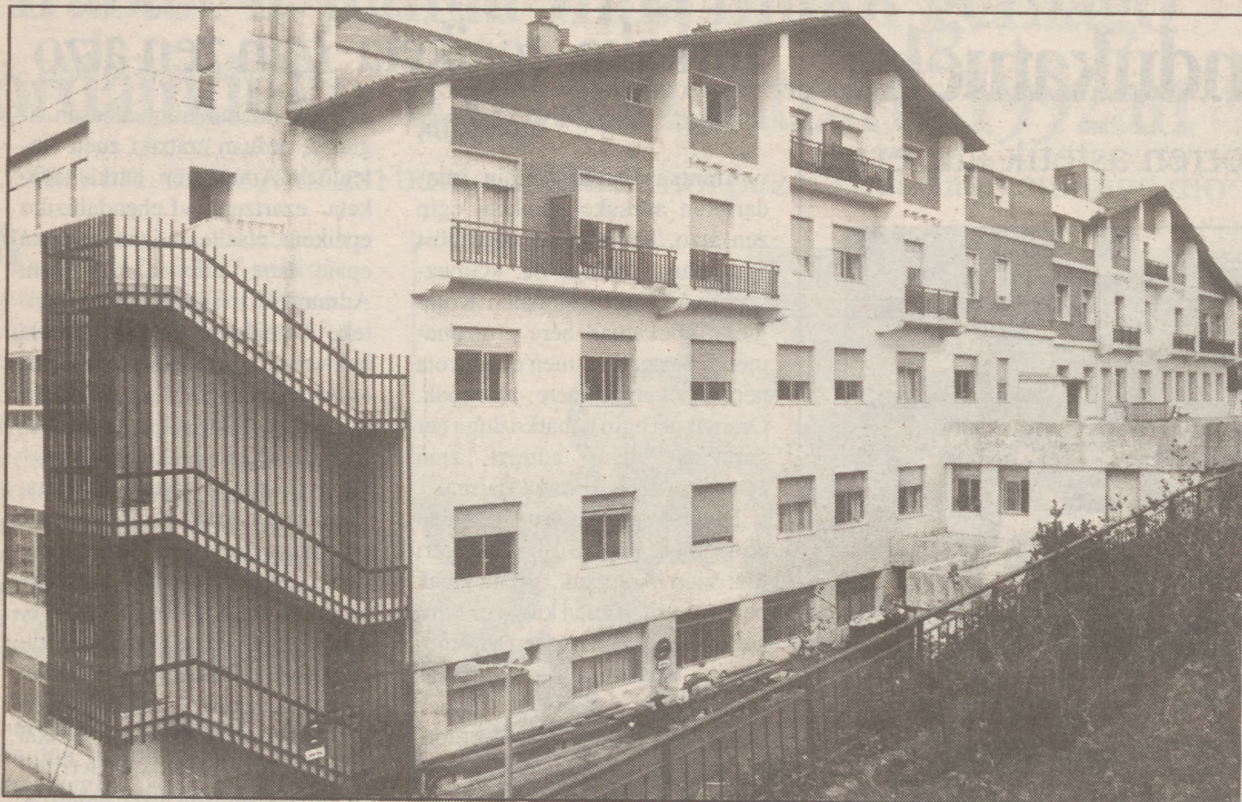

Osasuna

Onkologiko hitzak beldurra eragiten du herritarrengan.

C.VILLAGRAN

Minbizia, herritarrengan beldurra sortzen duen gaitz 'beltza' da

Donostiako Onkologikoak Gipuzkoako kasurik gehienak tratatzen ditu

Minbizia duten gaixoei Donostiako Ospitale Onkologikora jotzen dute. Onkologikoa hitza entzuteak soilik beldurra sortzen du herritar gehienengan. Jesus Mari Karrera Onkologikoko zuzendari medikuaren iritziz, beldurra gainditu eta beste ezein ospitale gisa ikusi behar dute herritarrek eritetxe hau.

A.ORMAETXEA / DONOSTIA

Kutxari esker mantentzen da Onkologikoa. Urriaren amaieran Elikadura eta Osasuna izeneko programa jarri zuten martxan Onkologikoko arduradunek, eta ekainera bitartean iraungo du. Programa ez dago bereziki minbizia duten pertsonen zuzendua. Jesus Mari Karrera Onkologikoko zuzendari medikuaren esanetan, «elikadura osasungarrian interesatuak edo beharrean dauden

guztiei zuzenduta dago». Karrerak aipatu digunez, ospitaletik etxeratu den gaixok zailtasunak izaten ditu elikadura egokiari jarraitzeko. Gaixoaren osasunarentzat onuragarria den elikadurari ospitaleaz aparte etxean ere eustea da programaren xedea. «Osasunaren aldetik komenigarria diren elikaduren berri emango dugu programaren bidez» zehaztu du Karrerak.

Duela hamar urte prestatu zen Donostiako Onkologikoan, Euskal Autonomi Elkartearen —EAE— eta Gipuzkoan minbizia zuten pertsonen lehen erregistroa. «Orain arte ez genekien zenbat gaixo, zenbat gaitz eta zein motako gaitzak zeuden. Erregistro honi esker zerbait gehiago dakigu, hala nola, urtean zehar sortzen diren minbizi kasu berriak zenbat diren» argitu digu mediku zuzendariak. Gipuzkoan urtean 2.200 bat kasu berri azaltzen dira.

Karrerak EGUNKARIARI esan dioenez, gizonetako eta emakumezkoen artean bereizketa egin behar da, «emakumezkoen artean bularreko

minbizia delako nagusi eta gizonetakoetan, berriz, biriketakoak». Karreraren aburuz, tumorea non dagoen hartu behar da kontutan.

Gizonetakoengan nagusi diren minbizi motak hauek dira: biriketakoak, heste lodikoa, urdailekoa, mazkuri eta giltzurrunekoa eta azkenik eztarrikoa. Emakumeen artean bularreko minbizia nagusi izan arren, umetoki-lepoko minbiziaren kopurua ere handi samarra da.

Gipuzkoako datuok EAEkoen berdintsuak dira, baina, lurraldeen arabera minbizi mota bat edo beste izango da nagusi. Karreraren ustez, asko edan eta erretzen den zonaldean eztarriko minbizi asko egongo da, «eta jateko ohitura ezberdinek ere eragina dute». Hala ere, minbizia zerk sortzen duen esatea zaila dela zehaztu du, ez dagoelako faktore bakar bat. «Faktore asko izaten dira. Biriketako minbizian, adibidez, tabakoak lagun dezake bere sorreran, baina, ezin daiteke esan tabakoak derrigorrez minbizia sortuko duenik» esan digu.

100.000 biztanleetatik 300ek dute minbizia oro har. Karreraren ustez, «hau ez da ez asko ez gutxi. Kopuruak hor daude. Halere, minbizia duten pertsonak gero eta gehiago direla esan digu «beharbada gehiago diagnostikatzen delako edo biztanleen adina gero eta gorago dagoelako. Azpimarragarria da minbizia duten gehienak berrogeitamar urtetik gorakoak direla. Populazioa zenbat eta zaharragoa izan minbizi kasu gehiago dago beraz».

Minbizia lehen urratsetan harapatuz gero, sendatzeko aukera gehiago dagoela adierazi digu, gaixoen ia % 100 senda daitezke. Baina, tumorea handia edo oso hedatua egonez gero, sendatzea nahiko zaila da bere ustez. Orokorrean, % 30-35 sendatzen dira, baina, zein tumore mota den ere kontutan izan behar dugu.

Minbizia gaixotasuna sendatzeko hiru urratsak

A.O. / DONOSTIA

Minbizia gaixotasunaren tratamenduak hiru urrats ditu: kirurgia, erradioterapia, eta kimioterapia edo botika. Hirugarren urrats honetan mota askotako botikak ditugu eta, azken urteotan, gaixoaren gorputzaren defentsak indartzen dituzten botikak lortu dira. «Kimioterapiak murriztu egiten ditu gorputzaren defentsak eta beraz, defentsak indartzeko erabiltzen dira botikak» argitu digu Jesus Mari Karrerak.

Tratamenduaren hiru urratsak ez zaizkie gaixo guztiei aplikatzen. Karreraren iritziz, batzuek nahikoa izaten dute kirurgiaren bidez tumorea kentzearekin. Beste batzuek, ordea, beharrezkoak izango dituzte hiru urratsak. Dena den, tumorea txikia bada, sendatzeko aukera handiagoa da, tumorea handia edo gorputz osoan oso hedatua dagoenean baino. Beraz, Karrerak argitu digunez, tratamendua desberdina izango da tumorearen tamainua eta kokatua dagoen lekua arabera.

Tratamenduaren lehenengo urratsean kirurgia erabiltzen da, hau da, tumorea kendu egiten da. Baina kirurgia ez da askotan nahikoa izaten, eta tratamendu osagarria egin behar du gaixok. Hori erradioterapia izango da. «Erradioterapiaren aparailu batzuk erabiltzen dira eta hauen bidez fotoi eta neutroien korronea ematen zaio gaixoari» esan du Karrerak. Erradioterapiaren helburua minbiziak jotako zelula txarren biologia aldatzea da. Zelula txarrak hil egiten ditu. Aparailu hauetariko bat kobalto da eta bestea, aparailu lineala

Jesus Mari Karrera.

C.V.

—aparailu lineal berria kokatzen ari dira Onkologikoan—.

Beste tekniken bidez, berriz, tumorea dagoen lekura sartzen da alanbre edo hari bidez. Horrela sustantzia bat askatzen da zelularen barruan eta hil egiten da zelula. Kimioterapia da hirugarren urratsa, eta horren bidez botika sartzen da tumorean eta bere garapena ekiditen da horrela. «Kimioterapiaren bidez, zelula txarrak hiltzeaz gain onak ere hiltzen direnez, gorputzaren defentsak indartzeko botikak eman behar zaizkio gaixoari» argitu digu Karrerak.

Baina, batzuetan alferrikakoak dira tratamenduak gaixok beranduegi etortzen direlako ospitalera. Karrerak adierazi duenez, askotan beranduegi etortzen dira osasun publikoan «itxaroteko zerrendak daudelako edo, beranduegi ohartu direlako tumoreaz».

MINBIZIAREN KONTRAKO DEKALOGOA

1 Ez erre

2 Edari alkoholikoak neurritz hartu

3 Eguzkitan ez egon denbora luzez

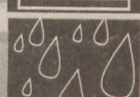
4 Osasun eta segurtasun gomendioei segi minbizia sor dezakeen edozein gairen produkzio edo erabileran

5 Jan sarri fruta eta barazki freskoak, baita zuntz-edukin handia duten zerealak ere bai

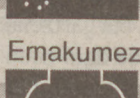
6 Pisu gehiegikeria baztertu, gantzen kontsumoa mugatuz

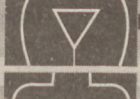
7 Joan medikuarengana kozkorren bat, gemuan aldaketarik edo ezohizko odoljariorik nabaritzen baduzu

8 Joan medikuarengana asaldura iraunkorren bat izatekotan, eztula, erlastasuna, libratzeko ohituretan aldaketarik edo arrazoirik gabeko pisu galera kasu

Emakumezkoentzat

9 Egizu aldizka bagina frotis bat

10 Begira zeure bularrei noizean behin eta mamografia bat egin aldizka 50 urtetik aurrera

100.000 biztanleetatik 300ek du minbizirik Karreraren esanetan.

C.VILLAGRAN

I. MARTIARENA